

tio procedi possit simpliciter, & de plano a, & absque advocatorum ac judiciorum strepitu & figura. Jubemus tamen, quod si accusatoribus, vel testibus in causa hæresis intervenientibus, seu deponentibus (propter potentiam personarum, contra quas inquiritur) videant Episcopos, vel Inquisitores grave periculum imminere b, si contingat fieri publicationem nominum eorumdem: ipsorum nomina non publice, sed secreto coram diocesano Episcopo, vel eo absente, ipsius Vicario, quando inquisitores procedunt: quando vero procedit Episcopus, coram inquisitoribus, si haberi commode possit copia eorumdem: ac nihilominus sive Episcopus, sive Inquisitores processerint, aliquibus aliis personis providis & honestis, jurisque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per totum processum, super quo deliberandum est, seriose manifestari, ac integraliter explicari, & de ipsorum consilio ad sententiam, vel condemnationem procedi volumus) exprimentur: sicque (non obstante, quod illis, contra quos hujusmodi deposuerunt, nomina ipsorum non fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem Judicis instruendam plena fides depositionibus testium eorumdem. Et ut eorumdem accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cautius in inquisitionis negotio procedatur: presentis constitutionis auctoritate permittimus, quod Episcopus vel inquisitores secretum possint indicare illis, quibus (ut præmissum est) processum hujusmodi explicabunt: & in eos si arcana consilii, seu processus sibi sub secreto ab eisdem Episcopo, vel Inquisitoribus patefacta, præter eorum licentiam aliis patefecerint, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso facto incurrant (si eis expedire videbitur) promulgare: sic tamen, quod inquisitores Episcopum, vel Episcopus Inquisitores non excommunicent hac de causa, sed Episcopi ex injuncto ex nunc a nobis sub virtute sanctæ obedientiæ districto præcepto ad secreta hujusmodi teneantur. Cessante vero periculo supradicto, accusatorum & testium nomina (prout in aliis sit judiciis) publicentur. Cæterum in his omnibus præcipimus, tam Episcopos, quam Inquisitores puram, & providam intentionem habere, ne ad accusatorum, vel testium nomina supprimenda, ubi est securitas, periculum esse dicant: nec in eorum discrimen securitatem afferant, ubi tale periculum immineret, super hoc eorumdem conscientias onerantes. Constitutiones vero, ordinationes, & mandata alia prædecessorum nostrorum in negotio hæreticæ pravitatis facta, concessa, seu etiam ad consulta responsa, quæ constitutionibus supradictis d super eadem editis pravitatem non obviant, in suo volumus robore permanere.

TITULUS III.
DE SCHISMATICIS.
CAP. I.

In prima parte ponit arengam usque ad vers. *Jacobum videlicet, in qua dicit, quod Columnenses Jacobus, & Petrus olim Cardinales & filii Joannis, fratres scilicet dicti Petri, diutius expectati noluerunt ad cor redire, sed in profundum malorum descendentes sua aggravabant delicta: quare varias penas tulit in eos, quas ad certitudinem presentium, & memoriam futurorum hic inserit. Secundo ponit penas, quas protulit in ipsos Jacobum, & Petrum, usque ad vers. *Contra**

a De ista clausula vide Lanfrancum Clem. sepe. in n. 1.2.3. & ibi alios Doct. & Bart. in extravag. ad reprimentam. in verbo Summarie. b Hodie semper præsumitur imminere tale periculum, & ideo indistincte solet observari, ut in crimine hæresis nunquam publicentur nomina accusatorum, vel testium, vide extravag. Innoc. Papæ, quam asserit Repertorium inquisitorum, verbo, nomina. c Dicitio, per, deest in manuscriptis codicibus. d In antiquioribus legitur constanter, supradictis.

natos. Ibi tertio ponit penas, quas tulit contra filios, & posteros dicti Joannis, usque ad vers. *Omnem. Ibi quarto imponit penas iis, qui de cætero deliberate dictos Jacobum, & Petrum pro Cardinalibus habuerint, vel eis vel prædictis natis Joannis favorem præbuerint, usque ad vers. *Hæc & alia. Ibi quinto & ultimo ratificat, innovat, & confirmat prædicta, & ea præcipit inviolabiliter observari: & jubet similes excessus puniri similibus pœnis in posterum. h. d. Joan. Andr. Bonifacius VIII. [an. 1298. Romæ.]**

AD succidendos infructuosos palmites, pestiferos & nocivos, quos (quasi ficus fatua) domus a de Columna produxit, nescientes in semitis iustitiæ dirigere gressus suos, ad cor reverti, & agere penitentiam dignos fructus, licet diutius expectatos (Jacobum videlicet de Columna, & Petrum nepotem ipsius, olim sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & filios quondam Joannis de Columna, fratris dicti Jacobi, & patris Petri præfati posteros, & fautores, & sequaces eorum) in virtute altissimi exurgentes, spiritualiter & temporaliter contra eos duximus procedendum. Consequenter dictis Jacobo & Petro, descendentibus in profundum malorum, & molientibus inconsutilem tunicam Domini, sanctæ videlicet Ecclesiæ scindere unitatem, & ut gladium acuentibus linguas suas, & prorumpentibus non tam in verba b blasphemiarum, & schismaticarum, quam insana, quæ in scriptis redacta sub sigillis, quibus antequam essent depositi utebantur, per urbem & diversa mundi climata destinaverunt, æstimantes loquacitatem facundiam, & maledicere conscientiæ bonæ signum, & conficta materia disputandi, quia veritate non poterant, nos saltem lacerare convitiis præsumperunt: quorum dicta licet possemus superiori assertionem convincere, & luce clarioribus rationibus confutare, duximus eorum latratibus non dare responsum, ut contrita eorum rabies, auctoritate sonora præsentis in supremo iudicii solio frangeretur, & patens veritas per seipsam veniret in publicam notionem, nostrumque silentium in supplicium eis foret: processus tamen contra ipsos, & alios fecimus successive varios, diversisque temporibus, spirituales & temporales pœnas & sententias continentes, & multas: quorum (quia totum tenorem constitutionis in præfati inferere longum esset) ex eis quedam compendiose collata huic nostræ constitutioni duximus inferendam, ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum: videlicet, quod ex causis, quæ rationabiliter nos moverunt, de fratre nostro consilio deposuimus dictos Jacobum, & c. Petrum a Cardinalatibus ejusdem Ecclesiæ, & ab omni Cardinalatus commodo & honore, ipsosque judicavimus schismaticos & blasphemos, & tanquam hæreticos puniendos, expositis personis eorum a fidelibus capiendis, omnibus beneficiis, officiis, honoribus, dignitatibus, & prælaturis perpetuo privantes eosdem, & reddentes inhabiles ad habenda, cunctis eorum bonis mobilibus & immobilibus, juribus & jurisdictionibus publicatis. Contra natos insuper & posteros dicti Joannis spiritualiter, & temporaliter duximus multipliciter procedendum, eorum bonis, & juribus publicatis, & confiscatis, ipsisque posteris dicti Joannis per masculinam, & foeminam lineam descendentibus, indignis perpetuo redditis ad Cardinalatus honorem, & quælibet officia, beneficia & ministeria in Ecclesia memorata, vel ejus curia: alibi vero usque ad quartam generationem. Omnem personam præsentem & futuram, cujuscunque fuerit præeminentia, con-

a Hujus appellatione non conveniunt *barbari*, de Anob. Phil. dixi sup. tit. prox. c. statutum. adde gl. in Clem. 1. de bapt. Nic. ex Ubal. in tract. de success. ab intest. Font. b al. ita: in verba blasphemica & schismatica. c Vid. l. si servus. §. plurium. ff. si quis caus. & l. demonstratio. ff. de condit. & demonstr. Font.

ditionis, dignitatis, aut status Ecclesiastici, vel mundani (etiam si foret sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis) quæ ipsos Jacobum & Petrum, vel eorum alterum scienter & deliberate pro Cardinalibus habuerit & tenuerit, aut ad Cardinalatum admiserit, seu votum eorum, vel alicujus ipsorum suffragium in electione Romani Pontificis admiserit, aut in Pontificem Romanum elegerit, nominaverit, assumpserit, vel receperit, seu dederit in his, vel ad hoc auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis sententia duximus innodandum, a qua (absque expressa licentia Romani Pontificis) non possit absolvi, nec etiam per collegium Apostolicæ sedis, eadem sede vacante, eamque prælatione, dignitate statu & honore Ecclesiasticis omnino privamus: nihilominus omnes, qui dictis Jacobo & Petro alias, & natis dicti Joannis favorem præbuerint, vel auxilium in rebellionem & schismate persistentibus, excommunicationis sententia innodantes. Hæc & alia per nos facta in prædictis nostris processibus, & in literis nostris bullatis super eis confectis contenta, hac constitutione perpetuo valitura ratificamus, confirmamus, & etiam innovamus, eandemque a de novo facimus de fratre nostro consilio prædictorum. Et ut dictorum malitia non inveniat successorem, & puniatur transgressionis exemplar retrahat alios ab offensa, ac in oblivionem veritatis veniens, non vagetur incerta: statuimus atque decrevimus b, ut & ipsa inviolabiliter observentur, & quod similes excessus, & culpæ pœnis similibus in posterum puniantur.

TITULUS IV.
DE HOMICIDIO.
CAP. I.

Per assassinos faciens, vel tantum mandans aliquem interfici, tanquam ab omnibus diffidatus, absque alicujus prolatione sententias incurrit excommunicationis, & depositionis ab officio, & beneficiis. h. d. secundum Zen. Innoc. IV. in Concilio Lugdunensi. [an. 1245.]

PRO humani redemptione generis, de summis cœlorum ad ima mundi descendens, & mortem tandem subiens temporalem Dei filius Jesus Christus, ne gregem sui pretio sanguinis gloriosi redemptum, ascensurus post resurrectionem ad patrem, absque passore diceret, ipsius curam B. Petro Apostolo (ut suæ stabilitate fidei cæteros in Christiana religione firmaret, eorumque mentes ad salutis opera suæ accenderet devotionis ardore) commisit: unde nos ejusdem Apostoli effecti (disponente Domino, licet immeriti) successores c, & ipsius redemptoris locum in terris, quanquam indigne tenentes, circa gregis ejusdem custodiam sollicitis excitati vigiliis, & animarum salutis jugis attentione cogitationis intendere, summo noxia, & agendo profutura debemus, ut excusso a nobis negligentia somno, nostrique cordis oculis diligentia sedula vigilantibus, animas Deo lucrifacere sua nobis cooperante gratia valeamus.

§. 1. Cum igitur illi, qui sic horrenda inhumanitate detestandaque sævitia mortem sitiunt aliorum, ut ipsos faciant per assassinos occidi, non solum corporum, sed mortem procurent etiam animarum: (nisi eos exuberans gratia divina prævenierit, ut sint armis spiritualibus præmuniti) ac omnis potestas tribuatur a Domino ad justitiam, rectumque judicium exercendum: nos tanto periculo volentes occurrere animarum, & tam nefarias

a In antiq. libris ita: eademque de nozo, &c. b al. decernimus. c Vid. Turrecrematam in summa de Eccles. lib. 2. c. 35. & 36. d al. ita: & tam nefarias præsumptores. Tom. II.

præsumptiones Ecclesiasticæ animadversionis mucrone ferire: ut metus pœnæ meta hujusmodi præsumptionis existat: præsertim cum nonnulli magnates taliter perim formidantes, coacti fuerint securitatem ab eorumdem assasinorum domino impetrare, sicque ab eo non absque Christianæ dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam suam.

§. 2. Sacri approbatione Concilii statuimus, ut quicumque princeps, Prælatus, seu quævis alia Ecclesiastica secularive persona quempiam Christianorum per dictos assasinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receperit, vel defenderit seu occultaverit, excommunicationis & depositionis a dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto: & illa libere aliis per illos, ad quos eorum collatio pertinet, conferantur: sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tanquam Christianæ religionis æmulus, a toto Christiano populo perpetuo diffidatus: & postquam probabilibus constiterit argumentis a, aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis adversus eum sententia requiratur.

CAP. II.

Sine pœna irregularitatis possunt Clerici de suis malefactoribus conqueri coram Judice seculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pœna sanguinis, expresse protestando, quod ad pœnam sanguinis non intendunt. h. d. Joan. Andr. Bonifacius VIII. [an. 1298.]

PRÆLatis b, vel Clericis quibuscunque, qui de Laicis suis malefactoribus querelam penes secularem Judicem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, protestando expresse, quod ad vindictam c, seu pœnam sanguinis non intendunt, imputari non debet: quamvis alias in tali casu de jure debeat pœna sanguinis irrogari, si Judex mortem illis inferat justitia exigente.

Alioquin si Prælati, aut Clerici propter metum hujusmodi, quia Judex ad pœnam sanguinis posset d procedere, de suis malefactoribus taliter conqueri non audent, daretur plerisque materia trucidandi eosdem, & ipsorum bona libere deprædandi.

CAP. III.

Mandanti aliquem verberari, secuta mors imputatur. h. d. secundum Zen.

Idem.

IS, qui mandat aliquem verberari, licet expresse inibeat, ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur, irregularis efficitur, si mandatarius fines mandati excederit: mutilet, vel occidat: cum mandando in culpa fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.

TITULUS V.
DE USURIS.
CAP. I.

Primo innovat, & observari præcipit Lateranense Concilium contra usurarios editum usque ad vers. *Et quia. Ubi præcipit omnibus dominis & universitatibus terrarum, ne permittant alienigenas in terris suis conducere domos ad exercendum fœnus, vel conductas habere, & quod aliquis eis ad hoc domos non locet. usque ad vers. Qui vero. Ubi imponit penam Clericis contrasacientibus, usque ad vers. Cæterum. Ubi imponit pœnam Laicis, & hoc facit usque in finem. Joan. Andr. M m m Gre-*

a Vid. l. non omnes, §. a barbaris. ff. de re milit. b Vid. Decium conf. 189. & Felin. in cap. asserit extr. de præsumpt. c Præter doctores hic vide Felinum in cap. querelam extr. de jurejurando. d al. possit.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi. [an. 1273.]

U Surarum voraginem [quae animas devorat, & facultates exhaurit] compellere cupientes, constitutionem Lateranensis Concilii contra usurarios editam sub divinae maledictionis interminatione praecipimus inviolabiliter observari. Et quia, quo minor foeneratoribus aderit foenerandi commoditas, eo magis adimetur foenus exercendi libertas: hac generali constitutione sancimus, ut nec collegium, nec alia universitas, vel singularis persona, cuiuscunque sit dignitatis, conditionis, aut status, alienigenas, & alios non oriundos de terris ipsorum publice foenebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare permittant: sed huiusmodi usurarios manifestos omnes intra tres menses de terris suis expellant, nunquam aliquos b tales de caetero admittant: nemo illis ad foenus exercendum domos locet, vel sub alio titulo quocunque concedat. Qui vero contra fecerint, si personae fuerint Ecclesiasticae, Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi, suspensionis: minores vero personae singulares, excommunicationis: si autem collegium, seu alia universitas, interdicti sententiam ipso facto se noverint incursum. Quam si per mensum animo sustinuerint indurato, terrae ipsorum [quamdiu in eis iidem usurarii commorantur] extunc Ecclesiastico subjaceant interdicto. Caeterum si Laici fuerint, per suos ordinarios ab huiusmodi excessu [omni cessante privilegio] per censuram Ecclesiasticam compescantur.

CAP. II.

Manifestis usurariis, licet mandaverint usuras restitui, Ecclesiastica sepultura negabitur, nisi primo satisfiat, vel secundum formam huius decreti idonee caveatur. Sepelientes eos contra hanc constitutionem Lateranensem Concilii poenam incurrant. Testamenta ipsorum aliter facta non valent, nec debet eis aliquis interesse, vel eos absolvere, vel ad confessionem admittere. h. d. Joan. Andr.

Idem. c.

Quaquam usurarii manifesti de usuris, quas receperant, satisfieri expressa quantitate, vel indistincte in ultima voluntate mandaverint: nihilominus tamen eis Ecclesiastica sepultura denegetur, donec de usuris ipsis fuerit (pro ut pariuntur facultates eorum) plenarie satisfactum: vel illis, quibus facienda est restitutio, si praesto sint ipsi, aut aliis, qui eis possint acquirere, vel eis absentibus loci ordinario, aut ejus vices gerenti, sive Rectori parochiae, in qua testator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipsa parochia (quibus quidem ordinario, Vicario, & Rectori praedicto modo cautionem huiusmodi eorum nomine liceat praesentis constitutionis auctoritate recipere, ita quod illis perinde actio acquiratur) aut servo publico de ipsis ordinarii mandato idonee de restitutione facienda sit cautum. Caeterum si receptorum usurarum sit quantitas manifesta, illam semper in cautione praedicta exprimi volumus: alioquin aliam recipientis cautionem huiusmodi arbitrio moderandam: ipse tamen scienter non minorem, quam verisimiliter creditur, moderetur: & si secus fecerit, ad satisfactionem residui teneatur. Omnes autem religiosos, & alios, qui manifestos usurarios, contra praesentis sanctionis formam ad Ecclesiasticam ausi fuerint admittere sepulturam,

a Lateranensi Concil. sub. Alex. III. c. 25. b alit. alios. c. d. ita: Idem in eodem. d. Supple eum effectu, ideo sit cautus, dicunt Joan. Andr. Domin. advocatus, ne in isto casu simpliciter formet articulum, quod mutuavit ad usuras, quia in mutuantibus tantum, nisi probentur recepisse, textus non loquitur. faciunt nota. in simili supr. tit. 21. cap. 1. & promissio de dando non concludit donationem. 1. q. 8. eos. Font.

poenae Lateranensis Concilii contra usurarios promulgatae statuimus subjacere. Nullus manifestorum usurariorum testamentis interfit, aut eos ad confessionem admittat, sive ipsos absolvat: nisi de usuris satisfecerint, vel de satisfaciendo a pro suarum viribus facultatum praesent (ut praemittitur) idoneam cautionem.

§. 1. Testamenta quoque manifestorum usurariorum aliter facta non valeant, sed sint irrita ipso jure.

TITULUS VI. DE EXCESSIBUS PRELATORUM, ET SUBDITORUM.

CAP. I.

Mendicantes non possunt acquirere nova loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare, absque speciali licentia Papae, quae de hac prohibitione faciat mentionem. In acquirendis tamen loca pro Eremitica vita ducenda, cessat prohibitio. h. d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. [an. 1298.]

Um ex eo, quod praedicatoris, Minores, & religiosi alii mendicantes, in civitatibus, castris, villis, aut aliis locis ad habitandum domos, vel loca de novo suscipiunt, seu olim suscepta dimittunt, se ibidem ad alia transferentes, diversa scandala quandoque proveniunt, & frequentes clamores ad sedem Apostolicam perferantur: nos super hoc providere volentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis, vel aliqui de praedictis quibuscunque super hoc privilegiis muniti existant [quae ipsis contra tenorem constitutionis praesentis nullatenus volumus suffragari] in aliqua civitate, castro, villa, seu loco quocunque ad habitandum domos, vel loca quaecunque de novo recipere, seu haec recepta mutare, vel ea venditionis, permutationis, donationis aut cuiuscunque alienationis titulo quocunque in alios transferre praesument, absque sedis Apostolicae licentia & speciali, plenam & expressam faciente de prohibitione huiusmodi mentione: si secus egerint, irritum decernentes. Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint Eremiticam seu solitariam eligendam, de majorum suorum licentia, quin cellas, mansiones seu habitacula in eremo, sive locis, ubi non fit hominum habitatio de propinquo, possint acquirere ac mutare, non intelligimus interdictum.

TITULUS VII. DE PRIVILEGIIS.

CAP. I.

Exempti vel privilegiati, ut non teneantur, nisi sub certo iudice respondere, ratione delicti, contractus aut rei, si haec sit inita vel facta in loco non exempto, conveniuntur coram ordinario: sed ratione domicilii non.

Innocentius IV. in Concilio generali Lugdunensi [an. 1245.]

Volentes a libertatem, quam nonnullis Apostolica sedes privilegio exemptionis indulgit, sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant c: declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcumque f sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti sive contractus, aut rei, de qua contra ipsos

a al. satisfactione. b Haec duo verba, & subditorum, desunt in antiq. codicib. & in recentioribus magis emendatis. c Per istud excluditur hic legatus de latere Phil. Font. d Vid. Concil. Trid. sess. 7. de refor. c. 14. ubi haec decretalis innovatur. e Privilegiatus non debet excedere metas privilegiorum sup. eod. sane. & c. porro. f alit., ita: quod quantumcumque, & c.

Alexander IV. a [an. 1260. Romae.]

Abates, quos Apostolica sedes in exhibitione benedictionis super populum speciali privilegio insignivit, in Ecclesiis, quae ad eos pertinent pleno jure, quando in eis divina officia celebrant, possunt post Missarum solennia, & vespertinas, ac matutinas laudes, benedictionem solennem super populum elargiri. Alibi autem publice, aut per vias, civitates, castra, & villas populis, & plebibus benedictionem facere, vel impertiri non valeant: nisi hoc eis expresso b Apostolico privilegio sit concessum. Nec eis c licitum sit aliis, quam monasteriorum suorum Conventibus, & quasi ad illa convolaverint, & in quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem jurisdictionem obtinent, primam Clericalem conferre tonsuram: nisi eis id competat ex pleno praefatae sedis indulto.

CAP. IV.

Exempti in locis non exemptis Oratoria, vel Capellas sine Diocesanorum licentia construere non possunt, nec in exemptis sine licentia Papae. Nec possunt exempti assumere causas proprias suorum liberorum hominum in se, etiamsi illi sint sui censuales. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Auctoritate sedis Apostolicae de fratrum nostrorum consilio statuimus, quod Oratoria, vel Capellas in locis non exemptis sine Diocesanorum locorum ipsorum licentia exempti construere non praesument: neque in sic constructis, nec tempore interdicti (casibus expressis in jure duntaxat exceptis) celebrent, nec faciant celebrari divina. Quod si talia praesumpserint, ab his per locorum ipsorum Ordinarios compescantur: & si quas propter hoc exemptorum ipsorum conservatores in eos sententias protulerint, illas penitus revocamus. Inhibemus insuper, ne in locis etiam exemptis hoc ipsi exempti facere audeant, nisi super his licentiam, vel privilegium habeant sedis Apostolicae speciale. Causas quoque, sive lites proprias suorum hominum liberorum, quae videlicet tantum ad ipsos homines pertinent, iidem exempti suo nomine, sive ut actores, sive ut defensores aliquatenus non assumant: etiamsi sint ipsi dicti homines censuales, cum id nequaquam licitum sit eisdem.

CAP. V.

Privilegium Papae, quod quis excommunicari, suspendi, vel interdicti, non possit, non extenditur ad sententias ordinariorum: nisi tale privilegium sit concessum Regibus, Reginis, vel ipsorum filiis, vel religioso loco, vel ordini. h. d. Joan. Andr.

Clemens IV. [an. 1267.]

Ne aliqui de indultis Apostolicis confidentes alios confidentius in suo jure molestant, & Ordinariorum jurisdictionem contemnant pariter, & eludant: omnes indulgentias, & privilegia quibuscunque singularibus personis Ecclesiasticis, vel secularibus, cuiuscunque sint praesentis dignitatis, conditionis, aut status, quod interdicti a quocunque, vel excommunicati non possint, nec terrae, vel Ecclesiae ipsorum Ecclesiastico interdicto supponi, sub quacunque forma verborum concessa (illis, per quae Regibus, & Reginis, eorumque filiis, necnon & Religiosis quibuscunque non personarum tantum, sed ordinum privilegiorum, vel locorum ratione, in hoc immunitas huiusmodi conceditur, duntaxat exceptis) de fratrum nostrorum consilio ad Ordinarios sententias, & processus edicto perpetuo prohibemus extendi.

CAP. VI.

Inferiores Praelati, quibus per privilegium conceditur usus mitrae, si sunt exempti in provincialibus, & Episcopalibus Conciliis, uti possunt mitris aurificatis, non habebunt laminas aut gemmas.

M m m 2 Et

a In manuscriptis ita: Alex. III. b al. expresse. c Vid. Concil. Trident. sess. 23. de refor. c. 19.

iplos agitur, rite possunt coram locorum ordinariis conveniri, & illa, quoad hoc suam in ipsos jurisdictionem [pro ut jus exigit] exercere. Nunquid ergo carent omnino in his commode libertatis? non utique: quia nec coram ordinariis ipsis, dummodo sit in loco exempto commissum delictum, vel contractus initus, aut res litigiosa, nec ubi domicilium habent, si alibi delinquant, vel contrahant, aut res ipsa consistat, conveniri possunt aliquatenus super istis: nec domiciliorum praetextu locorum dicecesani [si ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conveniantur] remittendi eos illuc, vel ipsis ut illic respondeant, injungendi habeant aliquam potestatem: salvis nihilominus casibus aliis, in quibus eos Episcoporum jurisdictioni subesse canonica praecipit instituta. Et id ipsum decernimus circa illos, quibus ut non nisi sub uno certo Iudice teneantur de se conquerentibus respondere, Apostolico privilegio est concessum.

Monasterio privilegiato, ut ejus Monachi a quocunque interdici, suspendi, vel excommunicari non possint cessat in illis ordinariorum jurisdictione quoad illa: nisi illi Monachi mittentur ad prioratus subiectos ordinariis: quia tunc etiam licet utrobique sint Monachi, ordinarii etiam quoad praedicta illos judicant, quamdiu ibi manent. h. d.

§. 1. In eos b autem, quibus ne interdici, suspendi, vel excommunicari a quoquam valeant, a sede Apostolica est indultum: sicut sunt religiosi quampures, in quorum privilegiis continetur, ne quisquam Episcopus, vel Archiepiscopus monasteriorum suorum Monachos pro ulla causa, ullove loco interdicere, suspendere, vel excommunicare praesumat, iidem ordinarii jurisdictionem suam quantum ad ista, ubicunque illi fuerint, penitus exercere non possint: nisi forsitan ipsi Monachi ad monasteriorum suorum Prioratus ordinarii eisdem subiectos [ut vel gerant eorum regimen, vel in eis tanquam proprii locorum ipsorum Monachi resideant] fuerint destinati: tunc enim etsi libere possint ad eadem monasteria revocari, ac tam illorum, quam ipsorum Prioratum Monachi reputentur [cum non sit inconveniens aliquem d utrobique locum habere monachicum e] unum alteri subesse monasterio, vel ab ipso noscitur dependere, ratione tamen eorumdem Prioratum dicti ordinarii sua jurisdictione in ipsis etiam quoad praemissa, quamdiu morantur in illis, licite uti possunt.

CAP. II.

Curia Romana habet studium generale, & ejus privilegia. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Um de diversis mundi partibus multi confluant ad sedem Apostolicam, quasi matrem, nos ad communem tam ipsorum, quam aliorum omnium commodum, & profectum sollicitudine paterna intendentes, ut sit eis mora huiusmodi fructuosa, providimus, quod ibidem de caetero regatur, & vigeat studium juris divini, & humani, canonici videlicet, & civilis. Unde volumus, & statuimus, ut studentes in scholis ipsis penes sedem eandem, talibus privilegiis omnino, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus gaudent studentes in scholis, ubi generale regitur studium, ac recipiant integre proventus suos Ecclesiasticos, sicut illi.

CAP. III.

Dicit, quomodo intelligatur privilegium quod habent quidam Abbates de populo benedicendo, & quibus possint Abbates conferre tonsuram. Joan. Andr.

a al. ita: & illi quoad haec. b De intellectu vide Decium in cap. taurum, num. 46. ext. de privileg. c al. illorum. d al. ita: aliquem sicut utrobique, & c. e alit. Monachum. f Vid. Concil. Trident. sess. 3. de refor. c. 1. in fin.

Et si non sunt exempti, albis & planis utantur: in aliis locis utantur, ut indulta permittunt.

Idem Clemens IV.

UT Apostolicæ sedis benignitas (quæ nonnullis Abbatibus a, aliisque Prælatibus, quibus non competit ex propria dignitate, concessit in Ecclesiis suarum gloriam, & honorem, quod mitra b & aliis Pontificalibus uti possint) provideat, ne inde scandala oriantur, sic tamen, quod ipsi privilegiati suorum privilegiorum non frustrentur effectu, & ex majoritate ac decore majori ornatum, majoritas appareat dignitatum: de fratrum nostrorum consilio præsentis decreto statuimus, ut Abbates & alii, quibus mitra usus est ab eadem sede concessus, exempti quidem in provincialibus conciliis, & Episcopalis synodis [quibus nonnulli eorum interesse tenentur] mitris tantummodo auriferis (non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus) uti possint: non exempti vero simplicibus, & albis ac planis utantur. In aliis vero locis exemptis, & non exemptis, mitris liceat illis uti, prout concessa eis ab eadem sede indulta permittunt.

CAP. VII.

In prima parte demonstrat, quid juris, cum quis solo privilegio se dicit exemptum. In secunda, ibi, Si autem, quid juris, cum super hoc præscriptionem allegat. In tertia, ibi, Quod si tales, quid juris, cum allegaturumque. Joan. Andr. Bonifacius VIII. (an. 1298. Romæ.)

Cum c personæ Ecclesiasticæ tam religiose, quam seculares plura præsumant, quæ ipsis infamiam pariunt, & aliis inferunt læsionem, prætextu exemptionis, vel libertatis, quam asserunt se habere, Ordinariorum correctiones, & ordinationes subterfugientes, ac eorum forum five judicium declinantes: nos volentes super hoc de salubri remedio providere, statuimus, ut hi, qui se asserunt per privilegia, seu indulgentias Apostolicæ sedis exemptos, a locorum Ordinariorum d requisiti, hujusmodi privilegia, vel indulgentias (quibus se dicunt fore munitos) ipsis Ordinariis in loco congruo & securo, aut aliquibus prudentibus viris omni suspicione carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios deputatis, intra terminum competentem, pro facti qualitate, ipsorum Ordinariorum, vel delegatorum suorum arbitrio moderandum, iusto impedimento cessante ostendere, ac ad legendum integraliter e, exhibere: necnon de articulis, de quibus controversia fuerit, transcriptum tradere teneantur. Si autem ad fundandam intentionem suam super hujusmodi libertate solummodo præscriptionem canonicam duxerint opponendam: eidem Ordinariis, vel delegatis ab eis viris prudentibus non suspectis, de præscriptione hujusmodi facere debent fidem. Quod si tales privilegio, & præscriptione asserant se munitos, privilegium quidem ipsum exhibeant, ut in primo hujusmodi constitutionis articulo superius est expressum. Et si privilegium exhibitum non ad plenum per se sufficiat ad exemptionem seu libertatem hujusmodi comprobendam, sed tale est, quod saltem causam præbeat præscribendi, coram personis prædictis annorum XL. præscriptionem teneantur probare, præscriptionisque probatione pendente, licet Ordinariorum intentio de jure communi fundetur, tamen quia de privilegio (quod saltem causam præscribendi præbet) faciunt fidem, in libertatis vel exemptionis

possessione, non violenta, non clandestina, nec concessa precario, de qua fidem coram eisdem fecerint, non turbentur. Si vero privilegium per se sufficiens, quando solo privilegio se defendunt, vel saltem tale, quod præscriptioni canonicæ causam præbet, cum præscriptionem allegant, non exhibuerint, ut est dictum: cum de jure communi Ordinariorum intentio sit fundata, sua jurisdictione uti possint in eisdem libere: donec de præscriptione canonica (ut præmissum est) fecerint plenam fidem.

CAP. VIII.

Interdictus est ingressus Ecclesiæ regularibus, vel secularibus (quomodo exemptis) qui scienter celebrant, vel celebrari faciunt divina in civitatibus, vel locis interdictis: nisi secundum permissionem juris: vel qui excommunicatos, vel interdictos publice ad divina officia, sacramenta, vel sepulchram admittunt. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Episporum a & aliorum Prælatorum querelis frequentibus, & querulosis clamoribus excitati, præsentis decreto duximus statuendum, ne aliqui seculares aut regulares, quantumcunque exemptionis, seu libertatis sedis Apostolicæ privilegiis communiti, cujuscunque ordinis, religionis, status vel conditionis existant, scienter celebrent, vel faciant celebrari divina in civitatibus b, castris, villis (nisi quatenus eis a jure conceditur) seu locis aliis interdictis ab Ordinariis sive delegatis Judicibus, vel a jure: aut excommunicatos publice, vel interdictos ad divina officia, seu Ecclesiastica sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulchram admittant. Qui vero contra præsumperint (præter alias penas a jure statutas) ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum: donec de transgressione hujusmodi ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt c, satisfecerint competenter.

CAP. IX.

Primo ponit, quando eximitur Ecclesia, quid importet. Secundo, quando ipsius Canonici. Tertio, quando Clerici. Et ista ordinatè declarat, in qualibet partium affirmative, & negative loquendo, secundum Joan. Andr.

Idem.

Per d exemptionem Ecclesiæ concessam, ipsa Ecclesia, & ipsius Monachi vel Canonici, Clerici etiam & Conversi, perpetuoque obliti (non autem Ecclesiæ ejusdem Presbyter, qui Parochianorum curam habet, quoad ea, quæ ad curam eandem pertinent, nec ipsi parochiani etiam) intelliguntur exempti. Verum si Canonici alicujus Ecclesiæ eximantur, ipsi soli Canonici, non autem Ecclesia, vel alii ejus Clerici sunt exempti. Si autem Clerici cujusvis Ecclesiæ eximantur, tunc tam Canonici, quam alii Clerici eximantur, non tamen Ecclesia: nisi aliud in exemptionis privilegio exprimat.

CAP. X.

Formas privilegiorum ponit hæc decretalis: quarum quedam exemptionem conferunt, quedam non. Joan. Andr.

Idem.

Si Papa in aliquo privilegio, vel scriptura non facta principaliter super donatione e, vel sententia exemptionis seu libertatis, aliquam Ecclesiam ad jus, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere, vel consimilia verba narret: non propterea illius Ecclesiæ exemptio est probata, nisi de libertate aliter doceatur. Si autem Ecclesiæ vel monasterio exemptionis privilegium concedendo, vel super ipsius exemptione sententiando (cum de ipsius exemptionis negotio

a Vid. Clement. ex frequentibus. de sentent. excomm. Calde. rinum consil. 4. tit. de sentent. excomm. & late Felinum in cap. a nobis. extr. de except. b Civitatis appellatione quid veniat, vide per Felinum in cap. Rudolphus extr. de rescript. c al. contempserint. d Præter doctores hic vide Decium consil. 15. e al. datione.

a Abbates an dicantur esse prælati, vide Geminianum in cap. præsentis de offic. ord. lib. 6. b Vid. Barbat. in cap. volentes. extr. de off. deleg. c Vid. Antonium Capycium decisione Neapolit. 209. d Supplet. Dom. & Phil. seu alii, quorum jurisdictio fundata est jure communi, aut statuto privilegio notoris: quis notorium facti, ut late Anchar. operatur idem quod notorium juris. Font. e Vide Bart. in rubr. ff. de novi oper. nunt. & l. prætor. ff. de eden. Font.

gotio ageretur) asserat ipsam Ecclesiam fore exemptam: aut etiam juris beati Petri existere: sive ad jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ, vel ad Romanam Ecclesiam specialiter, aut sine medio, vel etiam simpliciter pertinere: per hoc plene debet exempta hujusmodi Ecclesia judicari. Cum enim jure communi omnes Ecclesiæ per orbem diffusæ ad Romanam Ecclesiam pertineant, si id alicui concedatur Ecclesiæ, vel de ea per sententiam judicetur, ex hoc ipsius comprabatur exemptio: ut privilegii nihil alias allatura concessio ei, cui conceditur, & sententia nullum aliter datura subsidium Ecclesiæ (pro qua fertur) prærogativam (cum verba alicui operari debeant) conferat gratiæ specialis. Et est idem, si privilegium contineat, vel ipse Papa per modum exprimat superscriptum, quod Ecclesia sit libera, seu quod potius Romanæ Ecclesiæ libertate: vel quod in hoc prærogativa gaudeat speciali: aut si dicat indefinite, quod Ecclesiæ Romanæ annuum censum solvat, ad perceptæ indicium libertatis: sive quod ipsam Ecclesiam eximit ab ordinarii a potestate: vel quod non audeat illic Episcopus cathedrali collocare, aut imperandi (seu ordinationem quamvis levissimam faciendi) exercere aliquam potestatem. Similiter si alicui recipiantur in proprios, & speciales subjectos, censetur exempti. Non sic si in proprios, & speciales filios Romanæ Ecclesiæ sint suscepti: tales quippe exempti propterea non existunt. Si vero dicatur simpliciter, quod aliqua Ecclesia Romanæ Ecclesiæ annuum censum solvat, non propter hoc exempta Ecclesia dici debet. Idem dicimus, si circa aliqua per privilegium concedatur libertas, & clausula de censu annuo perfolvendo sequatur: ut si alicuius, quod ab alio, quam a Papa seu ejus Legato excommunicari, suspendi aut interdicti non possint, vel aliquid aliud specialiter a sede Apostolica sit indultum: vel etiam dicatur, quod in speciales Romanæ Ecclesiæ filios sint assumpti, & sequatur in privilegio, quod Ecclesiæ Romanæ ad indicium b libertatis perceptæ annuum censum solvant. His enim, & consimilibus casibus sic c in certis privilegiati articulis, Ordinariorum jurisdictioni quantum ad alia sunt subjecti. Licet autem sic diversos privilegiorum, quibus Ecclesiæ ac monasteria eximuntur, tenores ad litium materiam amputandam duxerimus designandos: per hoc tamen alii exemptionum (si reperiantur) seu aliarum libertatum modis, vel eorum effectibus nolumus aliquatenus derogari.

CAP. XI.

Privilegiati, ut tempore interdicti celebrare possint divina clausis Ecclesiis, alios etiam extraneos admittere non possunt. Et si fuerit singularis persona super hoc privilegiata, familiares suos admittit: secus in familia conventus taliter privilegiati. Hoc privilegio non gaudet ille, cujus culpa ponitur interdictum. h. d. Dominicus.

Idem.

Licet d vobis concessum existat, ut interdicti tempore januis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, voce submissa divina celebrare possitis: ad ea tamen aliquos, etiam si aliunde venerint (nisi super hoc privilegiati existant) recipere nulla ratione debetis. Cum conceditur singulari personæ, ut modo præmissis tempore interdicti celebrare valeat, vel audire divina: ejus familiares domestici ad audiendum cum ea, & celebrandum sibi divinum officium, licite admittuntur. Non sic autem in familiaribus alicujus conventus, seu collegii est censendum: illi enim nisi privilegiati fuerint, admitti non debent. Hujusmodi quoque concessione gaudere non potest is, cujus causa seu culpa, dolo vel fraude,

a al. ordinaria. b Alias, judicium. c al. ita: sic scriptis privilegiati articulis. al. ita: sic insertis privilegiati articulis, &c. d de materia vide latissime in c. al. mater. infra de sent. excom.

fuit a sententia interdicti prolata, seu qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione lata extitit, præbuit consilium, auxilium, vel favorem.

CAP. XII.

Episcopi cum altari viatico celebrare possunt, & sibi faceve celebrari: ita tamen, quod non violent interdictum. hoc dicit Joan. Andr.

Idem.

Quoniam Episcopi b eorumque superiores se habent diversis ex causis a suis Ecclesiis, & diocesis ab Ecclesiis frequenter, nec semper possunt commode ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet absque causa rationabili ullam e diem: præsentis constitutione indulgentiam eisdem, ut altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari, ubicunque absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare, vel audire divina.

TITULUS VIII.

DE INJURIIS, ET DAMNO DATO.

CAP. UN.

Repressalia contra personas Ecclesiasticas concedi, vel concessa extendi non debent: contra facientes (nisi revocent intra mensem) singulares sunt excommunicati, universitates interdictæ. Joan. Andr.

Gregorius X. in Concilio generali Lugdunensi.

[an. 1273.]

Et si pignorationes, quas vulgaris elocutio d repressalias nominat, in quibus alius pro alio prægravatur, tanquam graves legibus, & æquitati naturali contrariæ, civili sint constitutione prohibita: ut tamen earum prohibitio in personis Ecclesiasticis tanto amplius timeatur, quanto in illis specialius inhihentur, eas concedi contra personas prædictas, seu bona ipsorum e, aut quantumcunque generaliter prætextu cujusvis consuetudinis (quam potius reputamus abulum fore) concessas, ad illas extendi præsentis decreto districtius inhihemus. Illi autem, qui contra fecerint, adversus personas eandem pignorationes, seu repressalias concedendo, vel extendendo ad eas, nisi præsumptionem hujusmodi revocaverint, a concessionis, vel extensionis tempore intra mensem, si personæ singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant; si vero universitas, Ecclesiastico subiaceat interdicto.

TITULUS IX.

DE PENIS.

CAP. UN.

De veteri jure poterit Archiepiscopus, cum in provinciis sua jurisdictionem suam exequitur, punire notorios injurias sibi, nunciis, & familia sua, si per id sua jurisdictione impeditur: alias non, nisi consuetudo amplius tribuat: sed hodie tales injurias tunc ponit, etiam si jurisdictionem non impediunt. h. d.

Innocentius IV. [an. 1252.]

Romana f Ecclesia: [& infra.] Licet autem Rhenens. Archiepiscopo suam Provinciam visitanti, eos, qui tunc sibi, vel suæ familiæ, aut aliis, quos propter hoc per eandem provinciam dirigit, & etiam quando

a Al. fueris. b Et an appellatione Episcopi veniat electus, vide Felin. in cap. cam re. de rescript. vers. tertio restringitur. c al. ita: nulla die. d Vide l. librorum. §. quod tamen Cassus. ff. de leg. 3. Barr. in l. Labeo. ff. de sup. leg. e al. ipsarum. f Vid. Alex. cons. 135. l. 1. incip. circa primum dubium: unde intelliges quando quis possit esse Judex in propria causa.